Seadusandlikud aktid

Määrus

ELTLi artikli 288 kohaselt on määrus ELi õigusakt, mida kohaldatakse üldiselt ning mis on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides. Määruse jõustumisel tuleb kehtetuks tunnistada kõik niisugused riigisisesed õigusaktid, mille tulemuseks võiks olla määruse vahetu õigusmõju takistamine. Määrus ei anna õigusi ja kohustusi mitte üksnes liikmesriikidele, vaid sellest tulenevad vahetult õigused ja kohustused ka liikmesriikide kodanikele ning juriidilistele isikutele.

Määruse ühetaoline ja vahetu kohaldamine tähendab teisisõnu seda, et määrus ei vaja eraldi riigisisesesse õigusesse ülevõtmist. Määruse sätete kopeerimine või ümberkirjutamine riigisisestesse õigusaktidesse on koguni keelatud. Põhimõtteliselt võib määrust võrrelda seadusega: ta hakkab liikmesriigi territooriumil kehtima niisugusel kujul, nagu ta vastu võetakse – Eesti seaduste, Vabariigi Valitsuse ja ministrite määruste kõrval ning on nende suhtes ülimuslik.

ELi määruste riigisisesesse õigusse ülevõtmise keeldu ei tohi aga segamini ajada nende rakendamise nõudega, mis võib tuleneda neist õigusaktidest enestest. Tihti on määrusega võimatu ette näha detailseid mehhanisme selle terviklikuks rakendumiseks, sest liikmesriikide õigussüsteemid ja haldusorganid on väga erinevad. Nii võibki ELi määrus näiteks sätestada, et liikmesriigid nimetavad riigisisese õigusaktiga pädeva asutuse, mis ELi õigusaktiga kehtestatud regulatsiooni rakendamist korraldab ja tagab.

Direktiiv

ELTLi artikkel 288 sätestab, et direktiiv on saavutatava tulemuse seisukohalt siduv iga liikmesriigi suhtes, kellele see on adresseeritud, kuid jätab vormi ja meetodite valiku liikmesriigi otsustada. Erinevalt määrusest ei pea direktiiv olema adresseeritud kõikidele liikmesriikidele.

Kui määrust tuleb liikmesriigis kohaldada tervikuna just sellisena, nagu määrus on vastu võetud, siis direktiiv võimaldab teatavat paindlikkust ning annab liikmesriigile kaalutlusõiguse otsustada, kuidas ja milliste riigisiseste meetmetega kõige paremal moel saavutada direktiivis ettenähtud eesmärki. Seega erineb direktiiv määrusest peamiselt seetõttu, et direktiiv tuleb liikmesriigil riigisisesesse õigusesse üle võtta direktiivis ettenähtud tähtajaks. Direktiivi ülevõtmiseks võib olla vaja muuta mõnd riigisisest õigusakti või kehtestada uus õigusakt. Direktiivi ülevõtmine võib aga olla ka rakenduslikuma iseloomuga, näiteks annab Vabariigi Valitsus mõnele asutusele lisaülesande. Direktiive kasutatakse eeskätt sellistes valdkondades, kus eesmärgiks on liikmesriikide õiguskordi ühtlustada.

Otsus

ELTLi artikli 288 kohaselt on otsus õigusakt, mis nii nagu määrus on tervikuna siduv. Kui otsuses täpsustatakse selle adressaadid, on see siduv vaid nimetatud adressaatidele. Otsus võib olla suunatud mõnele liikmesriigile – mis tähendab ühtlasi, et riik peab seda täitma – või siis liikmesriigis tegutsevale

füüsilisele ja juriidilisele isikule – sellisel juhul peab otsust täitma asjaomane isik.

ELTLi artiklist 288 ei tulene, et otsused oleksid vahetult kohaldatavad. Euroopa Kohtu kohtupraktika kohaselt võib kõikidel siduvatel ELi õiguse vormidel siiski olla vahetu õigusmõju. Nii on Euroopa Kohus sedastanud, et asjaolu, et aluslepingute kohaselt on vaid määrused sõnaselgelt vahetult kohaldatavad, ei tähenda, et teistel õigusaktidel (sh otsused) ei võiks olla samasugust õigusmõju (vt ***Franz Grad*** otsus).

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 22.10.2024